

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บทสรุป

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยมีหลักกฎหมายนิติกรรมและสัญญา เพื่อให้ ความคุ้มครองบุคคลในการทำนิติกรรมสัญญา โดยสามารถบังคับใช้ได้กับบุคคลทุกคนรวมทั้ง บุคคลปัญญาอ่อนด้วย แต่ผู้เขียนเห็นว่าหลักกฎหมายดังกล่าวยังไม่ชัดเจนเพียงพอต่อบุคคลปัญญา อ่อน ทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมาย 3 ประการดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา

บุคคลปัญญาอ่อน คือ บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหรือเป็นบุคคลที่มีภาวะที่ สมองหยุดพัฒนา หรือมีการพัฒนาได้ไม่เต็มที่ ทำให้ความสามารถทางสติปัญญาและทักษะการ ปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นในชีวิตประจำวันตามสภาพแวดล้อมต่างๆของสังคมต่ำกว่า ระดับเฉลี่ยของบุคคลปกติอย่างเห็นได้ชัด และในความบกพร่องทางสติปัญญาของบุคคลปัญญา อ่อนแต่ละคนนั้นก็ยังมีความแตกต่างกันของความสามารถอีกด้วย ส่วนความผิดปกติทางจิตนั้นอาจ มีร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้

ถ้าบุคคลปัญญาอ่อนมีระดับความบกพร่องทางสติปัญญาขนาดรุนแรงมากจนกลายเป็น บุคคลวิกลจริตถึงขนาดไม่สามารถมีสติรู้ว่าอะไรถูกหรือผิดจนอาจทำการอันเป็นที่เสียหายแก่ทรัพย์สินหรือประโยชน์ของเขา หรือไม่สามารถประกอบกิจการงานของตนหรือประกอบกิจส่วนตัวของ ตนได้ทีเดียว อาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ตามมาตรา 28 และเมื่อบุคคลปัญญาอ่อน เป็นบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถแล้ว บุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวได้ทำนิติกรรม สัญญาขึ้นมา นิติกรรมสัญญานั้นจะเป็นโมฆียะตามมาตรา 29 แต่ถ้าบุคคลปัญญาอ่อนที่เป็นบุคคล วิกลจริตนั้นยังมิได้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้ทำนิติกรรมสัญญาขึ้นมา นิติกรรม สัญญานั้นจะเป็นโมฆียะต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่จิตวิกลอยู่และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้รู้แล้วด้วย ว่าผู้ทำนิติกรรมสัญญาเป็นคนวิกลจริตตามมาตรา 30

ถ้าบุคคลปัญญาอ่อนมีระดับความบกพร่องทางสติปัญญาเพียงเล็กน้อย ยังไม่ถึงขนาดวิกล จริต แต่ไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่

ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว อาจถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้ตามมาตรา 32 และเมื่อบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลผู้ซึ่งศาลได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถแล้ว บุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวจะทำนิติกรรมสัญญาใดๆ ก็ได้ที่ไม่ได้กำหนดไว้ตามมาตรา 34 หากเป็นนิติกรรมสัญญาที่ตามมาตรา 34 กำหนดไว้ บุคคลปัญญาอ่อนจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ก่อนจึงจะทำได้ หากฝ่าฝืนตามมาตรา 34 นิติกรรมสัญญานั้นจะเป็นโมฆะ

ในกรณีที่บุคคลปัญญาอ่อนมิได้เป็นบุคคลวิกลจริตและมิได้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ ก็สามารถทำนิติกรรมสัญญาได้ และนิติกรรมสัญญานั้นก็มีผลสมบูรณ์ทางกฎหมาย เพราะไม่สามารถนำมาตรา 30 มาบังคับใช้ได้เหมือนอย่างกรณีของบุคคลวิกลจริต ดังคำพิพากษาฎีกาที่ 1645/2520 ที่ได้วินิจฉัยไว้ว่า เพียงแต่ปัญญาอ่อน หูไม่ตี ได้ยินไม่ชัด ไม่สามารถดูแลรับผิดชอบโดยลำพัง ดังนี้ เป็นแต่จิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบไม่ถึงวิกลจริต จะนำมาตรา 30 มาปรับใช้ไม่ได้ จึงทำให้การตกลงแบ่งทรัพย์สินมรดกของบุคคลปัญญาอ่อนสมบูรณ์

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่า เพราะความไม่ชัดเจนของกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาตามมาตรา 30 ส่งผลให้บุคคลปัญญาอ่อนที่บรรลุนิติภาวะแล้วซึ่งมิได้เป็นบุคคลวิกลจริตและมิได้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ มีความสามารถทำนิติกรรมสัญญาได้ และนิติกรรมสัญญานั้นก็มีผลสมบูรณ์ตามกฎหมาย ทั้งๆที่บุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวยังมีความบกพร่องทางสติปัญญา ไม่สามารถจะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ด้วยเหตุนี้ บุคคลปัญญาอ่อนจะได้รับความเสียหายจากการทำนิติกรรมสัญญาของตนเองได้

2. ปัญหาเกี่ยวกับการแสดงเจตนาในการทำนิติกรรมสัญญา

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ไทยมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่า การแสดงออกของบุคคลปัญญาอ่อนที่แสดงออกมาด้วยความรู้ความเข้าใจเพียงเล็กน้อย หรือขาดความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะและผลของนิติกรรมสัญญา หรือกระทำการนิติกรรมสัญญาไปเพราะเลียนแบบผู้อื่น ซึ่งเป็นลักษณะที่เจตนาอยากจะทำนิติกรรมสัญญาเหมือนกับผู้อื่นนั้นเป็นการแสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญาหรือไม่

เพื่อความคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนจึงต้องนำมาตรา 149 ซึ่งเป็นบททั่วไปที่ใช้ได้กับบุคคลทุกคนมาวิเคราะห์และปรับใช้ว่าการแสดงออกของบุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวเป็นการแสดง

เจตนาหรือไม่ ถ้าเป็นการแสดงเจตนาที่จะทำนิติกรรมสัญญา นิติกรรมสัญญานั้นก็มีผลทางกฎหมาย แต่ถ้าไม่ใช่ นิติกรรมสัญญานั้นก็ไม่มีผลทางกฎหมาย ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ในส่วนการแสดงเจตนา นี้ ไม่ต้องบัญญัติให้ชัดเจนว่า การแสดงออกอย่างไรของบุคคลปัญหาอ่อนเป็นการแสดงเจตนาแล้ว

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่า ปัญหาทางกฎหมายนี้เกิดขึ้นเพราะการแสดงออกของบุคคลปัญหาอ่อนดังกล่าวเกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้ขาดความสามารถที่จะจัดทำกรงานโดยตนเองได้ ขาดความสามารถที่จะระมัดระวังรักษาผลประโยชน์และส่วนได้เสียของตน ส่งผลให้ขาดความสามารถที่จะแสดงเจตนาทำนิติกรรมสัญญา ดังนั้นจึงควรพิจารณาที่ด้านความสามารถของบุคคลปัญหาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญาก่อนที่จะพิจารณาที่ด้านความสามารถ หากหลักกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาของบุคคลปัญหาอ่อนมีความชัดเจนเพียงพอแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาถึงหลักกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงเจตนาอีก เว้นแต่ว่าเรามีความสามารถเต็มที่แล้ว จึงจะมาพิจารณาว่าเขาได้ทำนิติกรรมสัญญาไปโดยสมัครใจที่จะเข้าทำสัญญาหรือไม่ หรือถูกข่มขู่ หรือสำคัญผิด หรือถูกกลฉ้อฉล หรือเป็นการแสดงเจตนาหลงหรืออำพรางหรือไม่ เหมือนเช่นบุคคลอื่น

หากพิจารณาถึงการแสดงออกของบุคคลวิกลจริตแล้ว ก็จะเห็นได้ว่าเป็นการแสดงออกที่ขาดเจตนาในการทำนิติกรรมสัญญาเช่นเดียวกับบุคคลปัญหาอ่อนแล้ว กฎหมายก็ยังคงมีมาตรา 30 ขึ้นมาเพื่อคุ้มครองการทำนิติกรรมสัญญาของบุคคลวิกลจริตที่ยังมิได้ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถอย่างชัดเจนและสอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริงของบุคคลวิกลจริต ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า บุคคลปัญหาอ่อนก็ควรได้รับการคุ้มครองจากมาตรา 30 เช่นกัน

เนื่องจากบุคคลปัญหาอ่อนมีความบกพร่องทางสติปัญญา ทำให้ขาดความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา จึงทำให้บุคคลทั่วไปนึกถึงแต่หลักกฎหมายด้านความสามารถมากกว่า และมองข้ามหลักกฎหมายเกี่ยวกับการแสดงเจตนาได้ เพราะกฎหมายมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 1645/2520 ก็มีได้พิจารณาถึงหลักการแสดงเจตนา ด้วยเหตุนี้ ผู้เขียนจึงเห็นว่าทางแก้ไขที่ดีและเหมาะสมกับบุคคลปัญหาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญานั้น ควรเพ่งเล็งที่ด้านความสามารถก่อนด้านการแสดงเจตนา โดยให้มีหลักกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถให้ชัดเจนเพียงพอต่อบุคคลปัญหาอ่อน และไม่ต้องมีการแก้ไขกฎหมายด้านการแสดงเจตนาอีก ซึ่งผู้เขียนจะขอเสนอแนะไว้ในตอนท้ายของบทนี้

3. ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สุจริตของคู่สัญญา

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมิได้บัญญัติไว้โดยตรงว่าสัญญาของบุคคลปัญญาอ่อนที่เกิดจากความไม่สุจริตของคู่สัญญาจะมีผลทางกฎหมายอย่างไร ในขณะที่บุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่ไม่สามารถจะจัดการงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ทำสัญญาไปโดยที่มิมีความรู้ความเข้าใจเพียงเล็กน้อยหรือขาดความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะและผลของนิติกรรมสัญญา

ปัญหาดังกล่าวก็เกิดขึ้นจากความไม่ชัดเจนของมาตรา 30 ที่เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญา จึงต้องนำหลักทั่วไปตามมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต” เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมกับบุคคลปัญญาอ่อน แต่บทบัญญัติดังกล่าวก็ไม่ได้บัญญัติถึงผลของสัญญาว่าจะมีผลทางกฎหมายอย่างไรหากคู่สัญญาไม่สุจริตต่อบุคคลปัญญาอ่อน ดังนั้นผู้เขียนจึงเห็นว่า หากมีหลักกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถที่ชัดเจนเพียงพอต่อบุคคลปัญญาอ่อนแล้ว ปัญหาเกี่ยวกับความไม่สุจริตของคู่สัญญานี้ก็จะไม่เกิดขึ้น ซึ่งผู้เขียนจะขอเสนอแนะไว้ในตอนท้ายของบทนี้

เมื่อได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงกฎหมายอังกฤษ กฎหมายสหรัฐอเมริกา กฎหมายอิตาลีแล้ว จะเห็นได้ว่า กฎหมายทั้ง 3 ประเทศได้มีการบัญญัติถึงด้านความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญาได้อย่างชัดเจนเพียงพอต่อบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญาแล้ว และสามารถนำมาปรับใช้กับบุคคลปัญญาอ่อนได้ดังนี้

ตามกฎหมายอังกฤษ กำหนดให้มีการร้องขอให้บุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตใจหรือสติปัญญาตามบทบัญญัติ Mental Health Act 1983 การทำนิติกรรมสัญญาจะอยู่ภายใต้ศาล หากไปทำสัญญาขึ้นมา สัญญานั้นจะมีผลเป็นโมฆะ แต่หากยังไม่มีการร้องขอต่อศาล นิติกรรมสัญญาของบุคคลปัญญาอ่อนจะเป็นโมฆะเมื่อบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องทางจิตใจหรือสติปัญญา ไม่สามารถเข้าใจถึงการทำสัญญาและคู่สัญญาอีกฝ่ายรู้ถึงความไร้ความสามารถนี้ตามหลักทั่วไป

ตามกฎหมายสหรัฐอเมริกา มีหลักทั่วไปว่า หากบุคคลปัญญาอ่อนอยู่ภายใต้การดูแลโดยคำสั่งศาลได้ทำสัญญาขึ้นมา สัญญานั้นจะมีผลเป็นโมฆะเช่นเดียวกับกฎหมายอังกฤษ แต่หากยังไม่อยู่ภายใต้การดูแลโดยคำสั่งศาล สัญญาจะเป็น โมฆะตามมาตรา 15 แห่ง The Restatement of

Contracts เมื่อบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลวิกลจริตหรือบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องได้ทำสัญญาโดยที่ไม่สามารถเข้าใจตามเหตุผลอันควรในลักษณะและผลของสัญญาได้ หรือบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องไม่สามารถทำสัญญาได้ตามเหตุผลอันควรและคู่สัญญาอีกฝ่ายรู้ว่าบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่มีความบกพร่องไม่สามารถทำสัญญาได้ตามเหตุผลอันควรนั้น

ตามประมวลกฎหมายแพ่งอิตาลี บุคคลปัญญาอ่อนสามารถร้องขอให้เป็นผู้ที่ถูกห้าม หากบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และมีสภาพทางจิตใจหรือสติปัญญาบกพร่องเป็นลักษณะติดตัวประจำซึ่งทำให้พวกเขาไร้ความสามารถที่จะดูแลรักษาทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดของเขา ตามมาตรา 414 ซึ่งเทียบบุคคลที่ถูกห้ามตามกฎหมายอิตาลีนี้ได้เหมือนกับบุคคลวิกลจริตที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถตามกฎหมายไทยมาตรา 28

บุคคลปัญญาอ่อนสามารถร้องขอให้เป็นผู้ที่ไร้ความสามารถ หากบุคคลปัญญาอ่อนเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะแล้ว และเป็นผู้ที่มีสภาพทางจิตใจหรือสติปัญญาบกพร่อง แต่ไม่ถึงขั้นเป็นผู้ที่ถูกห้ามตามมาตรา 415 ซึ่งเทียบบุคคลที่ไร้ความสามารถตามกฎหมายอิตาลีนี้ได้เหมือนกับบุคคลที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถตามกฎหมายไทยมาตรา 32

กรณีที่บุคคลปัญญาอ่อนไม่เป็นบุคคลที่ถูกห้ามตามมาตรา 414 หรือบุคคลที่ไร้ความสามารถตามมาตรา 415 ดังกล่าวข้างต้น แต่เป็นบุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจและแสดงเจตนาได้ทำการใดๆ รวมถึงนิติกรรมสัญญาขึ้นมา นิติกรรมสัญญาของเขาก็จะมีผลเป็นโมฆะตามมาตรา 428 ประกอบกับมาตรา 1425 และบุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวหรือทายาทของบุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวสามารถบอกล้างนิติกรรมสัญญาได้ เมื่อเขาทำนิติกรรมสัญญาในขณะที่ไม่สามารถเข้าใจหรือแสดงเจตนาได้ และเกิดความเสียหายอย่างมากต่อเขาตามมาตรา 428 วรรคแรก แต่จะไม่สามารถบอกล้างได้หากคู่สัญญาอีกฝ่ายสุจริตไม่ได้ทำให้เกิดความเสียหายหรืออาจเกิดความเสียหายต่อบุคคลปัญญาอ่อนดังกล่าวตามมาตรา 428 วรรคสอง

แสดงให้เห็นว่ากฎหมายอิตาลีมาตรา 428 ได้ใช้คำว่า “บุคคลที่ไม่สามารถเข้าใจหรือแสดงเจตนาได้” นั้นสามารถรวมถึงบุคคลปัญญาอ่อนได้ และเป็นคำที่ชัดเจนกว่า “บุคคลวิกลจริต” ตามมาตรา 30 ของไทย

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ตามกฎหมายต่างประเทศทั้งสามประเทศมีความชัดเจนต่อบุคคล ปัญหาอ่อน และสามารถนำหลักกฎหมายเกี่ยวกับความสามารถในการทำนิติกรรมสัญญามาใช้ ได้โดยตรงกับบุคคลปัญหาอ่อน ทำให้ไม่เกิดปัญหาทางกฎหมายเหมือนกฎหมายไทย

ข้อเสนอแนะ

จากที่ได้ศึกษาและวิเคราะห์มาแล้วว่า บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ของไทยในปัจจุบันยังไม่มี ความชัดเจนพอที่จะให้ความคุ้มครองบุคคลปัญหาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญา โดยเฉพาะบทบัญญัติมาตรา 30 ที่ทำให้เกิดปัญหาทั้ง 3 ประการดังกล่าวนี้ ผู้เขียนจึง มีข้อเสนอแนะเพื่อให้เกิดความชัดเจนและไม่เกิดปัญหาทางกฎหมายทั้ง 3 ประการ โดยแบ่งเป็น 2 กรณีได้ดังนี้

1. กรณีที่ศาลนำกฎหมายปัจจุบันที่มีอยู่ตามตรา 4 วรรคสองมาบังคับใช้ประกอบกับ มาตรา 30

ตามตรา 4 วรรคสองบัญญัติว่า “เมื่อไม่มีบทกฎหมายที่จะยกมาปรับคดีได้ ให้วินิจฉัย คดีนั้นตามจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่น ถ้าไม่มีจารีตประเพณีเช่นว่านั้นให้วินิจฉัยคดีอาศัยเทียบบท กฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่ง และถ้าบทกฎหมายเช่นนั้นก็ไม่มีด้วยให้วินิจฉัยตามหลักกฎหมายทั่วไป” แสดงให้เห็นว่า เมื่อตรา 30 ไม่ได้บัญญัติชัดเจนโดยตรง ทำให้ไม่สามารถนำตรา 30 มา ปรับใช้กับบุคคลปัญหาอ่อนได้โดยตรง และก็ไม่มีจารีตประเพณีแห่งท้องถิ่นที่จะมาปรับใช้กับ บุคคลปัญหาอ่อนได้ ศาลก็ต้องอาศัยเทียบเคียงตรา 30 เป็นบทกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งมาปรับ ใช้กับบุคคลปัญหาอ่อน

เมื่อนำตรา 30 ประกอบกับตรา 4 วรรคสองมาปรับใช้กับการทำนิติกรรมสัญญาของ บุคคลปัญหาอ่อนแล้ว ผู้เขียนเห็นว่า จะทำให้บุคคลปัญหาอ่อนได้รับความคุ้มครองอย่างชัดเจน โดยสอดคล้องกับความสามารถที่แท้จริง และไม่ต้องมีการปรับแก้หลักกฎหมายเกี่ยวกับการแสดง เจตนาเลย ทั้งนี้ยังสามารถรวมหลักสุจริตไว้ด้วยและได้ทราบถึงผลของนิติกรรมสัญญาได้อย่างแน่นอน อีกทั้งยังทำให้มีการสืบถึงข้อเท็จจริงว่า บุคคลปัญหาอ่อนได้ทำสัญญาไปในขณะที่ไม่สามารถ เข้าใจถึงลักษณะและผลของนิติกรรมสัญญา และคู่สัญญาอีกฝ่ายไม่สุจริตด้วย นอกจากนี้ ศาลจะ ปฏิเสธไม่รับฟ้องคดีเกี่ยวกับการทำนิติกรรมสัญญาของบุคคลปัญหาอ่อน หรือยกฟ้องคดีดังกล่าว โดยอ้างว่าไม่มีกฎหมายไม่ได้ก็ด้วย

2. กรณีที่เสนอให้มีการแก้ไขมาตรา 30

จากเดิมมาตรา 30 บัญญัติว่า “การใดๆอันบุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นเป็นโมฆียะ ต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นจริตวิกลอยู่ และ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริต” เป็นว่า “การใดๆอันบุคคลวิกลจริต ซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือบุคคลที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีเหตุอื่นใดจนไม่สามารถจะจัดทำการงานโดยตนเองได้ หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว ซึ่งศาลยังมิได้สั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถได้กระทำการ การนั้นจะเป็นโมฆียะ ต่อเมื่อได้กระทำในขณะที่บุคคลนั้นจริตวิกลอยู่หรือไม่สามารถจะจัดทำการงานโดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว และ คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง ได้รู้แล้วด้วยว่าผู้กระทำเป็นคนวิกลจริตหรือเป็นบุคคลที่มีจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบหรือมีเหตุอื่นใดจนไม่สามารถจะจัดทำการงานโดยตนเองได้หรือจัดกิจการไปในทางที่อาจจะเสื่อมเสียแก่ทรัพย์สินของตนเองหรือครอบครัว”

ในกรณีนี้จะให้ผลดีเหมือนเช่นกรณีที่ 1 และยังเป็นกรณียุติที่เห็นได้ชัดเจนกว่าการใช้มาตรา 4 วรรคสอง ทั้งนี้ยังเป็นการแก้ไขที่มีได้ลอกเลียนแบบตามกฎหมายต่างประเทศแต่เป็นการแก้ไขที่สอดคล้องกับมาตรา 32 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยอีกด้วย

ความเห็นของผู้เขียนอันได้แสดงไว้ในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นความเห็นหนึ่งเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการคุ้มครองบุคคลปัญญาอ่อนในการทำนิติกรรมสัญญา ดังนั้น ในการหาข้อสรุปที่แน่นอนนั้นจะต้องรอดูความเห็นของนักกฎหมายทั้งหลาย ซึ่งได้พัฒนาความคิดและการให้เหตุผลจนความเห็นใดความเห็นหนึ่งเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในอนาคต อีกทางหนึ่ง คือ รอดูคำพิพากษาศาลฎีกา (ประชุมใหญ่) ซึ่งจะได้วินิจฉัยไว้เป็นแนวต่อไป